

تواضع

سید ابوالحسن علی دینوری
سری ۱۰۶

سرشناسه	مهدوی، سیدابوالحسن، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور	تواضع / سیدابوالحسن مهدوی.
مشخصات نشر	اصفهان: انتشارات مومنون، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۲۱ ص.
فروست	از مجموعه اخلاق عملی: کاوشی نو در مفاهیم، ریشه‌ها و آثار.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۰۲۶-۲-۲
وضعیت فهرست نویسی	فیب
ناشر	کتابنامه .
موضوع	فروتنی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	فروتنی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام -- احادیث
موضوع	معمولی
رده بندی کنگره	۹۴۱/۴۰۹:۴۰۴ BP۲۵
رده بندی دیویی	۹۷/۶۲۱
شماره کتابشناسی ملی	۴۹۱۳۸۸۸

تواضع

سید ابوالحسن مہدوی

از مجموعه «اخلاق عملی: کاوشی نو در مفاهیم، ریشه‌ها و آثار»

بەكۆشىش مۇسسە فرەنگى مطالعاتى مۇمنون

انتشارات مؤمنون

ویرایش و نقشه ذهنی: مؤسسه «ویراستاران»

طراحی و صفحه آرایی: گروه فرهنگی هنری مسک

چاپ اول، ۱۳۹۴، ۱۰۰۰ نسخه

شماره: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۰۲۶-۲-۲

۹۵۰۰ تومان

حقوق چاپ و نشر محفوظ است.

بخش: ۲۷۳۷۴۴۴ و ۳۱۳ و ۴۰۲۷ و ۴۴ و ۹۱۳.

سخن آغازین

خواننده گرامی و پندیده استاد پراسرار اخلاق

۱. استاد سید ابوالحسن مهدوی (دام عزه) از سال ۱۳۸۶ سلسله سخنانی درباره موضوعات اخلاقی بیان فرموده اند. با مددجویی از بارگاه پروردگار کریم، بناست که این سخنرانی های ارزشمند به چهره مکاتبه درآید تا هم برای دوستداران وادی اخلاق به کار آید و هم برای آیندگان مسدگار ماند. کتابی که در دست گرفته اید، بر محور سخنرانی های ایشان در ماه مبارک رمضان سال ۱۳۸۹ در مدرسه علمیه ملا عبدالله اصفهان، با موضوع «تواضع»، بازنویسی و ریزایش شده است.

۲. عنوان این مجموعه «اخلاق عملی؛ کاوشی نو در مفاهیم دینیه و آثار» است. انگیزه گزیدن این نام آن است که چنین مجموعه ای تمرکز محسوس بر میانی نظری ندارد و به قصد اثرگذاری عمیق تر، سویه ای عملگرا و کاربردی در پیش می گیرد؛ خواننده به راحتی مفهوم صفت اخلاقی را می فهمد، با آثار آن آشنا می شود، با جست و جو در درون خویش بود و نبود و شدت و ضعف آن صفت را می سنجد، عوامل ایجاد شدنش را می یابد، راه درمان یا به دست آوردن آن خصلت را در زندگی روزمره اش می بیند و در نهایت، نکات معرفتی و کاربردی گره خورده با آن خلق را می آموزد.

۳. آفرینش این سلسله آثار کوششی است برای لیبیک به فراخوان «تولید علم»: در بیان مباحث، سعی بر آن است که هیچ آیه یا روایت مرتبطی از دیده پنهان نماند و با وسواسی خواننده محور، همگی از نگاهی نو بررسی شود؛ از این رو این نوشتار حرفی تازه برای گفتن دارد و آموزه هایش کم سابقه است. ناگفته پیداست که پژوهش حاضر وام دار ژرف نگری ها و یافته های گران بهای عالمان مهذب در طول تاریخ تشیع است و مسیری را می پیماید که آن مردان خدایی گشوده و به پیش برده اند. در - و رضوان الهی نثارشان باد.

۴. محوای فانی سخنان استاد فرایند آماده سازی را بر ما سخت می ساخت. در حد بضاعت خود تلاش کردیم کیفیت فعالیت ها به تراز علمی متن نزدیک باشد. ضبط، پیاده سازی، حروف، نگارگری، جمع یابی، افزوده ها، پژوهش ها و ویرایش ابتدایی را با دقت فراوان و طی چندین نوبت، همکاران «مؤسسه فرهنگی مطالعاتی مؤمنون» انجام داده اند و ویرایش نهایی را «مؤسسه «ی راستاران» براساس شیوه نامه خود. در ویرایش متن کتاب، رویکرد ما روان نویسی و ساده گویی بوده است: خواننده نوعی متن را لحظه به لحظه در نظر می آوریم و واژه ها، واژه های متن را از نگاه او می سنجیدیم. در پایان، مؤلف نیز نکته های جدیدی می افزودند و متن را برطرف می ساختند و متن نهایی را تأیید می کردند. البته توصیه می کنیم که در این جلسه ها را نیز گوش کند تا بهره کامل ببرد.

۵. برای اولین بار در ایران، «نقشه ذهنی» کتاب تقدیم خواهند کرد. می شود تا آنان بتوانند گام به گام خواندن مطالب، نگاهی به آن بیندازند و نظم منطقی گفته ها و نکته های ریز و درشت را در نمایی یکپارچه درک کنند. نقشه ذهنی (mind map) اثرگذارترین روش یادداشت برداری است که تونی بوزان در ۱۹۷۰ ابداعش کرد. در مغز انسان، نیمکره چپ بر منطق تمرکز دارد و نیمکره راست بر هنر. این دو ساحت را در نقشه ذهنی به هم می پیوندند: داده ها را از کل به جزء می چینند و در شمای منسجم، شاخه به شاخه می گسترند و با خط و نماد و تصویر می آرایند تا یادگیری و

یادسپاری و یادآوری آسان شود. طرح و اجرای این خدمت ویژه برعهده مؤسسه «ویراستاران» بود.

۶. مقدمه عالمانه نویسنده بر این سلسله مباحث، درواقع واکاوی برخی گزاره‌های بنیادین علم اخلاق است. با توجه به چاپ جداگانه هر موضوع و ضرورت توجه خوانندگان گرامی به این مبانی، مقدمه نویسنده را برای آگاهی یا یادآوری، در مطلع کتاب آورده‌ایم. درخور ذکر است که این مقدمه ارزشمند به قلم ایشان است و از این رو، نگارشی ممتاز و متمایز از سطح کتاب دارد.

۷. گرمیانی چند تولید این اثر سهم داشته‌اند؛ به‌ویژه همکاران عزیز مؤسسه فرهنگی مطالعاتی مؤمنان که بار اصلی بردوش ایشان بوده است. سخت‌کوشی خالصانه همگی را پُرارج می‌دانیم و ارج می‌نهیم و برایشان توفیق بی‌پایان دعا می‌کنیم.

در پایان این آغازینه، جبهه شکر و خدوع درگاه ربوبی می‌ساییم و از محضر حضرت ولی عصر عجل‌الله تعالی فرجه بابت توفیق برنوراین بن‌مایه‌های اخلاقی سپاسگزاری می‌کنیم. چشم‌امیدمان به این است که خوانندگان فرهیخته، قصور ما را به‌دیده پاک خطاپوش خویش بنگرند و از راهنمایی‌های خود به‌مان سازند.

اصفهان، مؤسسه فرهنگی مطالعاتی مؤمنان

۱۲ اردیبهشت ۱۳۹۴، ۱۳ رجب ۱۴۳۶، میلاد حضرت جلال‌رمضان صلی‌الله علیه و آله

فهرست کوتاه

۱۷	درآمد؛ کاوشی در مبانی نظری اخلاق عملی
۱۹	استعداد کمال و ضرورت تزکیه
۲۱	چرایی برگزیده شدن چهارده معصوم (ع)
۲۵	تزکیه؛ هدف رسالت
۲۶	راه تقویت اراده
۳۰	روش بحث در مجموعه کتاب های اخلاق عملی
۳۰	ناگزیری از استاد اخلاق
۳۲	پشتوانه راه؛ ضمانت الهی
۳۳	ضرورت آشنایی با مفاهیم اخلاقی
۳۵	فصل اول: کلیات
۳۷	اهمیت تواضع
۳۹	تعریف تواضع
۴۴	مرز تواضع و ذلت
۵۱	برخی مصادیق تواضع
۵۹	خودآزمایی

فصل دوم: آثار و برکات تواضع

۶۱

۶۳

۶۴

۸۱

درآمد

بیان آثار

خودآزمایی

فصل سوم: عوامل تواضع

۸۳

۸۵

۸۸

۹۱

۹۱

۹۴

۹۷

۱. درک عظمت پروردگار

۲. آگاهی از پستی اختیاری انسان

۳. اعتماد به مستقل نبودن در کمالات

۴. توجه به برتری‌های دیگران

۵. عامل واقعی کمال ندانستن خود

خودآزمایی

فصل چهارم: راهکارهای تحصیل تواضع

۹۹

۱۰۱

۱۰۳

۱۱۵

راهکارهای علمی

راهکارهای عملی

خودآزمایی

کتابنامه

۱۱۷

فهرست بلند

درآمدن روش در مبانی نظری اخلاق عملی

۱۹	استعداد کمال و ضرورت تزکیه
۲۰	دلیل بودن این آیات بر امر به تعالیه
۲۱	چرایی برگزیده شدن چهارده معصوم علیه السلام
۲۳	رمز لزوم اعتصام به ثقلین
۲۳	راه و الگوی قرآنی
۲۴	صراط مستقیم بندگی
۲۵	تزکیه؛ هدف رسالت
۲۶	راه تقویت اراده
۲۶	اول. مقدمات چهارگانه اعمال اختیاری
۲۷	۱. تصور
۲۷	۲. تصدیق
۲۷	۳. شوق یا نفرت
۲۸	۴. اراده
۲۸	دوم. تأثیر مرحله تصدیق بر تقویت اراده
۲۹	ترک کار بد؛ متوقف بر تصدیق ضرر آن
۳۰	روش بحث در مجموعه کتاب های اخلاق عملی
۳۰	ناگزیری از استاد اخلاق
۳۱	تفاوت بیماری اخلاقی و مرض جسمی

- ۳۱ پس به هر دستی نباید داد دست!
- ۳۲ پشتوانه راه؛ ضمانت الهی
- ۳۳ ضرورت آشنایی با مفاهیم اخلاقی

فصل اول: کلیات

- ۳۷ اهمیت تواضع
- ۳۹ تعریف تواضع
- ۳۹ واژه‌کاوی تواضع
- ۴۰ تفاوت پایین دیدن و پایین بودن
- ۴۱ معنی اصطلاحی تواضع
- ۴۱ منابع تفسیر در روایات
- ۴۴ مرز تواضع و ذلت
- ۴۵ تملُّق و ذلت
- ۴۵ گُرنش در برابر ثروت توانگران
- ۴۶ دقت مرحوم آیت‌الله ارباب
- ۴۷ نقد نسبت حیوان دادن به خدا
- ۴۸ بوسیدن دست
- ۴۹ خودآزمایی سادات
- ۴۹ مریدانی
- ۵۱ برخی مصادیق تواضع
- ۵۱ نسخه شفاعت بخش
- ۵۲ روایات متضاد در خرید و حمل کالای منزل
- ۵۳ جمع روایات
- ۵۴ حدیث مشکل‌گشا
- ۵۵ ملاک رفتار؛ جرئت یافتن دیگران
- ۵۵ تفاوت روایات درباره لباس
- ۵۶ لباسی برای خدا و پوششی برای مردم
- ۵۷ الگوهای تواضع
- ۵۷ امام راحل علیه السلام
- ۵۸ تواضع رهبر معظم انقلاب (مدظله‌العالی)
- ۵۹ خودآزمایی

فصل دوم: آثار و برکات تواضع

درآمد

دانستن آثار: علم به علت غایی

بیان آثار

- ۶۳ ۱. سلامتی فکر و جسم
- ۶۳ ۲. نظم و ثمربخشی کارها
- ۶۴ ۳. انتهاز فضیلت
- ۶۵ ۴. پرهیز از فخر فروشی
- ۶۵ ۵. رعایت حقوق دیگران
- ۶۶ ۶. بهت بین خست
- ۶۷ ۷. هیبت
- ۶۷ ۸. عقل مدار
- ۶۸ ۹. والامقامی و شرافت
- ۶۹ ۱۰. زکات شرافت
- ۶۹ ۱۱. بافضیلت‌ترین شرف
- ۷۰ ۱۲. کرامت
- ۷۰ ۱۳. بزرگی در دید مردم
- ۷۰ ۱۴. محبوب در زمین و آسمان
- ۷۱ ۱۵. برگزیده خدا شدن
- ۷۲ ۱۶. خسته نشدن در راه بندگی
- ۷۳ ۱۷. سنگ‌سازی علیه شیطان
- ۷۴ ۱۸. رسیدن به کمال
- ۷۴ ۱۹. شکوفایی حکمت در قلب مؤمن
- ۷۵ ۲۰. قرار گرفتن در زمره صدّیقین
- ۷۵ ۲۱. ورود به زمره شیعیان واقعی امیرالمؤمنین علیه السلام
- ۷۶ ۲۲. عاقبت نیکو
- ۷۷ ۲۳. معروف شدن در آسمان
- ۷۷ ۲۴. رویگاه افتادگی ظاهری و باطنی در مقابل پروردگار
- ۷۷ ۲۵. تمام شدن نعمت
- ۷۸ ۲۶. جلب فضل و رحمت خدا
- ۷۹ هم‌نشینی با حجت خدا

۲۷. باب قبولی طاعات و عبادات

خودآزمایی

فصل سوم: عوامل تواضع

۱. درک عظمت پروردگار

راه درک عظمت خداوند

فقر ذاتی همه غیر خدا نسبت به او

۱.۱. آیه‌های از پستی اختیاری انسان

ویژگی آدمی

نشان اشاره

۳. اعتقاد ب استقامت جبرین در کمالات

۴. توجه به برتری‌های دیگران

وارستگی آیت‌الله که هستان: ﷺ

دوران طاعوت

۵. عامل فرعی: کامل ندانستن خود

قله‌های تواضع: اهل بیت علیهم السلام

چرایی ارزشمند بودن تواضع ناشی از بی‌کمالی

خودآزمایی

فصل چهارم: راهکارهای تحذیر از تواضع

راهکارهای علمی

راهکارهای عملی

بیان روش‌های عملی

برخورد با دیگران، آن‌گونه که می‌پسندیم با ما برخورد کنند

ادب‌ورزی در معاشرت

پاسخ بدی با نیکی

صله رحم

حاضر شدن در مجلس درس

نصیحت‌پذیری

مشورت‌خواهی

کاهش عیوب خود

۱۰۵	پوزش طلبی
۱۰۵	کظم غیظ
۱۰۶	بیان فضایل دیگران
۱۰۶	«چشم» گفتن
۱۰۶	پایین نشینی
۱۰۶	دعای فراوان و رعایت آدابش
۱۰۷	سلام بلند و همه گیر
۱۰۷	جدال گریزی
۱۰۷	لباس و کفش فروتنانه
۱۰۷	پرهیز از مباهات
۱۰۷	رفتاری
۱۰۸	خدمت در خانه
۱۰۸	خاستن به راه دیت
۱۰۸	رکوع و سجود قرار
۱۰۹	انجام کارها و مواضع
۱۰۹	دستور العملی از آیت الله خودی
۱۱۰	ویژگی های عباد الرحمن
۱۱۵	خود آزمایی